

Seminář z pedagogické psychologie

Osobnost učitele

Úvodem

- Význam učitelské profese **při socializaci**; *vzor; reprezentant školy jako referenční sociální instituce...*
- Učitelská profese klade **široké spektrum nároků**:
 - **Vzdělávání** (*vědomosti, dovednosti, způsoby myšlení a činnosti podle aprobace*)
 - **Výchova** (*rozvoj zájmů, postojů, schopností autoregulace, charakteru na základě respektu k individualitě žáků*)
- Caselman – typy: logotrop vs. paidotrop

Požadavky na učitele

- Osvojení **oboru** a soustavné doplňování kvalifikace v něm
- Osvojení **ped-psych. poznatků**, metod a způsobů myšlení (*poznávání žáků a jejich efektivní ovlivňování*)
- Péče o **pomůcky**, techniku atd.
- Realizování **interakce** s žáky, rodiči, učiteli, neped. personálem... zdokonalování sociálních dovedností...
- **Organizování** vlastní činnosti, činnosti druhých, činností žáků ve třídě; součinnost s učiteli dané třídy, rodiči, vedoucími kroužků...
- Přiměřená **účast na aktivitách komunity**
- Péče o vlastní tělesnou i psychickou **kondici** atd.

Osobnostní vlastnosti

- P. Witty (40. léta; 12 000 textů) - “učitel, který mi nejvíce pomohl”
(demokratický, pochopení pro jednotlivce, trpělivost, široké zájmy, vzhled, přívětivost, spravedlivost, smysl pro humor, charakter a důslednost, pochopení pro běžné problémy žáků, přizpůsobivost, pozitivní motivování žáků, učitelské mistrovství)
- Mnoho dalších podobných výzkumů => optimální vlastnosti:
 - Motivace
 - Subjektivní zodpovědnost za úspěšnost žáků
 - Nadprůměrný intelekt
 - Senzomotorické a estetické předpoklady
 - Odolnost k zátěži (mnoho podnětů “manažerská neuróza”)
 - Classroom management
 - Role prostředníka mezi generacemi i společenstvími *atd.*

Vedení soc. skupiny

sociální psychologie - opakování

□ **Zdroje vůdcovské autority** (Weber, 1921)

■ Racionální autorita

vyplývá z přesvědčení, že vůdce je reprezentantem legitimních norem a zákonů.

■ Tradiční autorita

pramení z víry v důležitost tradice a kontinuity.

■ Charismatická autorita

stojí na osobních vlastnostech vůdce.

□ **Šest druhů moci člena skupiny**

■ *moc odměňovat - donucovací moc - referenční moc - expertní moc
- legitimní moc - informační moc*

□ Dva **druhy vůdců**, jeden soustředěný na úkoly, druhý na interpersonální vztahy (Bales, Slater, 1955) – srv. Caselmann

Pedagogická komunikace

- Pedagogická komunikace
- Individuální zvláštnosti ped. komunikace
 - (učitel – žák – skupina žáků – školní třída)
 - *Mareš, Janoušek, Gavora, Helus,...*
- Pedagogický takt (*nezraňující interakce*)
- Hodnocení, zpětná vazba (*atribuce; Golem efekt, galathea efekt*)
- Negativní (nízké) sebehodnocení učitele – důsl. (Cummins)
 - *Reagují negativně na žáky, kteří je nemají rádi*
 - *Vyvolávají v žácích pocit viny za nedostatky*
 - *Podporují konkurenci mezi žáky*
 - *Předpokládají, že žáci budou podvádět*
 - *Tvrdí, že žáci potřebují seznámit s drsnou realitou života*
 - *Usilují o „kázeň“; přísně trestají*
 - *> záporný emoční vztah k dítěti*

Syndrom vyhoření (chronická zátěž)

- ❑ Chronické vyčerpání, únava
- ❑ Utlumení aktivity, iniciativy, kreativity
- ❑ Depresivní a podrážděná nálada, otrávenost, nuda, pocity absurdity, rezignace
- ❑ Změna v postoji k vykonávané činnosti (*od nadšení k odporu*)
- ❑ Změny v interpersonálním chování – obtížná komunikace, neochota pomáhat
- ❑ Nízké sebehodnocení
- ❑ Ztráta ideálů (*až cynismus a nihilismus*)
- ❑ Somatické problémy, nemocnost
- ❑ Riziko vzniku závislostí (*káva, cigarety, léky*)

Učitelovo pojetí výuky

- Subjektivní výklad profesionální role vycházející ze subjektivní představy „co je ve škole správně“
- Zjišťováno pomocí dotazníku s nedokončenými větami
 - *Začínajícímu učiteli bych poradil, aby hlavně...*
 - *Při mých hodinách je nejdůležitější, aby žáci...*
- Odpovědi kontaminovány odhadovanou sociální žádoucností, odbornou terminologií...
- Často nereflektováno (*Je nutné reflektovat?*)

Učitelovo interpersonální chování

Vychází z Learyho; např. **Wubbels, Levy, 1993**

